

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 35:342.25

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.3.9>

О. А. Кавилін

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та земельного кадастру
Класичного приватного університету

ФРАНЦУЗЬКА (КОНТИНЕНТАЛЬНА) МОДЕЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті досліджено принципи та проблеми місцевого самоврядування в Україні. Розглянуто закордонний досвід розвитку територіальних громад. Висвітлено історичну складову походження місцевого самоврядування.

Основну частину статті присвячено дослідженню розвитку, принципів, плюсів та мінусів французької моделі місцевого самоврядування, як однієї з найбільш близьких для України.

Для більш докладнішого розгляду закордонного досвіду розвитку територіальних громад, було висвітлено такі країни, як США, Великобританія, Німеччина, Франція.

Визначено й охарактеризовано органи місцевого самоврядування Франції, що формуються на рівні комун, департаментів і регіонів. Зазначено, що найнижчою адміністративно-територіальною одиницею Франції є коммуна, в той час як найбільшими територіальними утвореннями Франції виступають регіони, які здійснюють функції спрямовані, переважно, на розвиток територій.

Розглянуто принципи та систему місцевого самоврядування в Україні. Охарактеризовано сільські, селищні, міські ради, як представницькі органи місцевого самоврядування. Зауважено на принципах державного контролю за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Наголошено на тому, що Україні властива громадянська теорія місцевого самоврядування, яка розглядає громаду та її органи правління як суб'єкт та джерело публічної влади, яка не належить державі а є самостійною.

Зроблено висновок про те, що досвід Франції щодо реалізації місцевого самоврядування, є дуже цінним для України. Зокрема і тому, що влада Франції, на відміну від України, не пішла шляхом примусового скорочення кількості комун. Насамперед, до початку подібних реформ необхідно створити всі умови не тільки для добровільності об'єднання територіальних одиниць у разі такої необхідності, але й для ефективності їх функціонування.

Ключові слова: *міське самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація, французька модель місцевого самоврядування, континентальна модель місцевого самоврядування, державне управління, виборність посадових осіб, призначуваність посадових осіб.*

Постановка проблеми. Міське самоврядування є однією з фундаментальних засад конституційного ладу демократичних держав, зокрема і України. Завдяки цьому інституту забезпечується право та можливість громадян здійснювати управління суспільними справами в межах територіальної одиниці в інтересах місцевого населення. На сучас-

ному етапі розвитку української державності дослідження та вдосконалення місцевого самоврядування набуває суттєвого значення. Його ж функціонування в Україні має бути спрямовано на створення сприятливого життєвого середовища для людини, здорових відносин у соціумі, покращення економічного становища держави тощо.

За період незалежності України розвиток інституту місцевого самоврядування в нашій державі пройшов доволі довгий і непростий шлях. Протягом більш ніж тридцяти років різноманітні моделі місцевого самоврядування, в тій чи іншій мірі, змінювали одна одну. Його сучасна модель в Україні тісно пов'язана з певними перехідними процесами у нашій державі, з урахуванням різних історичних факторів та умов. Після набуття Україною незалежності, радянська система державного управління поступово перетворилась на сучасну демократичну систему органів державної влади та місцевого самоврядування. Однак в процесі демократизації Україна успадкувала і деякі елементи радянської системи, яка поступово поєдналася з так званою французькою моделлю місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням, пов'язаним з теоретичними засадами місцевого самоврядування в Україні та проблемами імплементації тих чи інших моделей місцевого самоврядування присвячували свої наукові дослідження вітчизняні науковці в галузі державного управління та місцевого самоврядування, зокрема Б. П. Андресюк, В. М. Бабаєв, В. Д. Бакуменко, О. В. Батанов, В. І. Борденюк, В. М. Вакуленко, Я. Ф. Жовнірчик, М. Х. Корецький, В. В. Кравченко, В. С. Куйбіда, О. Я. Лазор, О. Ю. Лебединська, В. В. Мамонова, Ю. В. Наврузов, М. К. Орлатий, Ю. Л. Панейко, В. Ф. Погорілко, С. Є. Саханенко, Ю. П. Сурмін, В. В. Цветков, Ю. П. Шаров та ін. Водночас, незважаючи на достатню загальну розробленість питання щодо вітчизняних реалій та зарубіжного досвіду місцевого самоврядування, малодослідженими залишаються певні нагальні проблеми визначення сутності та особливостей «громадівської теорії місцевого самоврядування», а, відповідно і місця територіальної громади в системі місцевого самоврядування, що обумовило актуальність теми дослідження.

Мета статті – розглянути вітчизняний та закордонний досвід використання принципів французької моделі місцевого самоврядування, звернути увагу на позитивні та негативні аспекти. Дослідити громадівську теорію місцевого самоврядування та теорію муніципального дуалізму.

Виклад основного матеріалу. У наукових сферах виділяються, починаючи з 1990 р., декілька моделей місцевого самоврядування, які застосовувались в Україні, а саме: повновладдя рад (1990–1992 рр.); французька модель (1992–1994 рр.); англосаксонська модель (1994–

1995 рр.); іберійська модель (1995–1996 рр.); французька (континентальна) модель (1996 – до сьогоднішнього часу) [1, с. 12–13]. Хоча, слід зазначити, що вказані моделі місцевого самоврядування фактично було штучно поєднано з радянською системою влади.

Як наголошує Д. Є. Хріпливець «... в Україні вибір зроблено на користь громадівської теорії місцевого самоврядування. Водночас ряд ознак вітчизняної моделі місцевої влади (збереження інституту районних і обласних рад, широке коло делегованих місцевому самоврядуванню повноважень виконавчої влади, конституювання інституту місцевих державних адміністрацій та ін.) свідчать про суттєвий залишковий вплив державної теорії місцевого самоврядування і теорії муніципального дуалізму» [2]. Згідно з теорією муніципального дуалізму, муніципальні органи, у процесі здійснення відповідних управлінських функцій, виходять за межі місцевих інтересів та діють як інструмент державної адміністрації. Органи місцевого самоврядування є незалежними від держави лише у вирішенні суто громадських питань, а у політичній сфері розглядаються як органи держави, які виконують її функції і повноваження [3]. Відповідно ж до громадівської теорії місцевого самоврядування останнє характеризується такими ознаками:

1) держава визнає та гарантує право на місцеве самоврядування громади, яке і так є її невід'ємним правом;

2) громади є самостійним джерелом публічної влади, яка не належить державі і є муніципальною (самостійною);

3) місцеве самоврядування можливе тільки на рівні населених пунктів, в той час як на інших рівнях адміністративно-територіального поділу можливе лише створення добровільних об'єднань (асоціацій), які здійснюють таке самоврядування;

4) органами місцевого самоврядування можуть вирішуватися тільки питання місцевого значення, при цьому здійснення повноважень державної влади покладається на місцеві органи державної виконавчої влади.

5) у процесі вирішенні питань місцевого значення органи місцевого самоврядування можуть діяти за принципом «дозволено все, що не заборонено законом» [4, с. 115–116].

В тій або іншій формі громадівська теорія знайшла своє відображення у таких державах як: США, Канада, Англія, Франція, Німеччина, Нідерланди та ін.

Так, наприклад, у Німеччині, як і в Україні, первинним суб'єктом місцевого самоврядування є територіальна громада. Зокрема у ст. 28 (п. 2) Конституції Німеччини наголошено, що громада має «виключне право на вирішення справ локального спрямування в межах загальнодержавного законодавства» [5, с. 214]. Громади визнаються «територіальними корпораціями». Це припускає, що громадами, певним чином, регулюються питання їх прибутків [6, с. 158].

У таких державах як США та Великобританії органи місцевого самоврядування створюються у всіх адміністративно-територіальних одиницях зокрема і на міжтериторіальному рівні [7, с. 240].

Система місцевого самоврядування в США характеризується великою роздрібненістю його органів. Зокрема: у Нью-Йорку функціонує 1400 різноманітних муніципальних органів; у Чикаго – 1172 органи; у Філадельфії – 852 муніципальні органи [7, с. 240].

У Великобританії територія держави поділяється на 52 графства, а саме: 44 графства в Англії, а 8 – у Шотландії і Уельсі. В свою чергу графства поділяються на округи. Останні поділяються на приходи, а в Уельсі та Шотландії – на громади. В усіх таких адміністративно-територіальних одиницях, за винятком дрібних приходів чи громад, є виборні органи місцевого самоврядування, які носять назву «рада». В невеликих територіальних одиницях, де немає рад, їхні функції виконують збори виборців приходу чи громади [7, с. 240].

Так звана «французька модель місцевого самоврядування», або ж як її ще називають – континентальна чи європейська, або ж романо-германська, набула найбільшого поширення у світі, зокрема у Франції, Німеччині, Польщі, Бельгії, Італії, Болгарії, Фінляндії, Туреччині. Але зароджувалася вона у Франції. З цієї причини специфіка моделі виходить з історії цієї держави, в якій головною опорою для королівської влади були повноважні представники монархії на місцях [2]. Активне реформування системи місцевого самоврядування у Франції розпочалося на початку XIX століття. На сьогоднішній в даній державі всі питання щодо місцевого самоврядування регулюється Конституцією, Загальним кодексом адміністративно-територіальних утворень, Адміністративним кодексом та Кодексом комун [8, с. 177]. Так, відповідно до ст. 72 Конституції Франції

«Місцевими колективами Республіки є комуни, департаменти, заморські території. Всі інші місцеві колективи утворюються законом. Ці колективи вільно управляються виборними радами на умовах, визначених законом. Представники Уряду в департаментах і територіях відповідають за національні інтереси, адміністративний контроль і дотримання законів» [9, с. 49].

Така модель управління характерна для переважній більшості держав Європи, зокрема і Україні, а також інших постсоціалістичних держав. Вона ґрунтується на поєднанні державного управління та місцевого самоврядування. Для неї є характерними підзвітність та підпорядкованість. Особливість французької моделі місцевого самоврядування полягає в тому, що державна та місцева влада гармонійно доповнюють одна одну у різних сферах життя громад. Їй притаманне оптимальне поєднання місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій, тобто органів державної влади місцевого рівня. Також для французької (континентальної) моделі характерні: виборності та призначення посадових осіб місцевого самоврядування; дещо обмежена автономія місцевого самоврядування; наявність у громаді спеціальних державних уповноважених, в обов'язки яких входить контроль органів місцевого самоврядування; ієрархія в системі місцевого самоврядування. Можна зазначити, що розглядувана модель місцевого управління представляє собою ієрархічну піраміду, оскільки вона характеризується певною підпорядкованістю нижчих ланок вищим [10].

Звісно у різних державах ця модель має свої особливості. Це пов'язано з різними історичними умовами розвитку та різним підходом до «визначення територіальної основи місцевого самоврядування, різним трактуванням ролі природних та штучних адміністративно-територіальних одиниць при визначенні системи територіальної організації влади» [2]. Однак, загалом, як стверджує Д. П. Співак, суть розуміння місцевого самоуправління, заснованого на континентальній (французькій) моделі, полягає в тому, що «місцеве самоврядування розглядається як встановлена державою місцева публічна влада» [11, с. 118].

Адміністративно-територіальний устрій України дещо має схожість з адміністративно-територіальним устроєм Франції та відповідає ознакам континентальної моделі місцевого самоврядування, але з суттєвими відмінностями щодо повноважень місцевих органів влади.

Як зазначає І. Польщиків досліджувана модель місцевого самоуправління має різні варіанти в залежності від особливостей географічного розташування держави та особливостей її історичного розвитку, зокрема: «1) на всіх рівнях, окрім низового, діють виборні органи територіальної громади й органи, що представляють державну владу на місцях, які здійснюють контрольну функцію. На низовому рівні діють лише органи первинної територіальної освіти (Франція, Італія); 2) органи місцевого самоврядування в «природних» адміністративно-територіальних одиницях створюються лише на низовому рівні, на регіональному ж рівні (в «штучних» адміністративно-територіальних одиницях) створюються місцеві державні адміністрації загальної компетенції; 3) виборні органи місцевого самоврядування діють і на регіональному рівні лише як представницькі органи територіальних громад (Польща, Болгарія, Туреччина, Фінляндія)» [12, с. 196].

Характерними особливостями правління Франції є те, що в даній державі використано нові підходи до організації діяльності органів місцевого самоврядування, повноважень місцевих органів влади та автономності влади на місцях [13, с. 108]. Фактично місцеве самоврядування Франції перебуває під урядовою, адміністративною та фінансовою опікою. Суб'єктами місцевого самоврядування в цій країні є територіальні колективи 242 комун та департаментів і заморських територій. На відповідних територіях утворюються виборні представницькі органи, а саме: ради комун, генеральні ради департаментів та органи правління у заморських територіях. Так, наприклад, до складу Французької Полінезії входить приблизно 130 островів, населення яких становить 180 000 мешканців. Ця територія має свій прапор та гімн. Основна влада належить територіальним інституціям [7, с. 242].

У Франції існує три види об'єднань комун:

- 1) синдикати комун;
- 2) дистрикти;
- 3) розширені міські комуни.

Синдикат комун – це об'єднання декількох комун задля досягнення певної визначеної законом мети. Комуни, що входять до такого синдикату, зберігають самостійність, але при цьому передають йому частину своїх повноважень. Синдикат здійснює контроль за діяльністю органів правління комуни. Дистрикт є різновидом об'єднання комун великих агломерацій, однак в нього більше публічних служб, ніж

у синдикату комун. Розширена міська комуна має ознаки територіального колективу та характеризується найширшим присвоєнням повноважень комун, які до неї входять [13, с. 242].

У Франції налічується 36 682 громад, з яких більше 22 тисяч налічують менш ніж 1 000 мешканців. У кожній громаді є мер та муніципальна рада, повноваження яких не залежать від кількості населення. Комуни ж Парижа, Марселя і Ліона поділяються ще на муніципальні округи. У комунах управлінські функції виконують виборні муніципальні ради. До них кожні шість років обираються депутати шляхом загального прямого голосування [5, с. 215].

Необхідно також зауважити на особливості виборів до муніципальних рад у комунах Франції, які мають змішану систему. Тобто застосування тієї чи іншої виборчої системи на виборах у комунах залежить від кількості жителів останніх. Так, у разі коли кількість жителів менша ніж 3 500 осіб – вибори відбуваються за мажоритарною системою у два тури, де у першому турі результати визначаються на основі абсолютної більшості, а у другому претенденту для перемоги достатньо відносної більшості. У комунах же з кількістю жителів 3 500 осіб та більше застосовується мажоритарна система з елементами пропорційності, коли обраним вважається кандидат, який одержав у виборчому окрузі встановлену більшість голосів виборців у порівнянні з іншими кандидатами. При такому підході до виборів муніципальної ради простежується принцип демократії та можливості отримати місце в раді представникам усіх політичних сил та опозиції [13, с. 243]. При цьому, як зазначає Т. А. Фелонюк, французьке місцеве самоврядування завжди характеризувалося чіткою ієрархією та підпорядкованістю центральній владі [14, с. 101]. Така риса є характерною для України.

Згідно зі ст. 140 Конституції України «Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі орга-

ни. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради. Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад. Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна» [15].

Згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – ЗУ) територіальною громадою є жителі, які об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, які представляють собою самостійні адміністративно-територіальні одиниці, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр. Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право і реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 2 ЗУ) [16]. Система місцевого самоврядування включає в себе: 1) територіальну громаду; 2) сільську, селищну, міську раду; 3) сільського, селищного, міського голову; 4) виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; 5) районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; 6) органи самоорганізації населення. Також у містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради відповідно до розглядуваного Закону України можуть утворюватися районні в місті ради. Районні ради в містах утворюють свої виконавчі органи та обирають голову, який одночасно є і головою виконавчого комітету ради (ст. 5 ЗУ). Первинним суб'єктом місцевого самоврядування та основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища або міста. Такі територіальні громади в порядку, встановленому законом України, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову. В свою чергу, територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти

із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному на законодавчому рівні (ст. 6 ЗУ) [16]. Територія України поділяється на адміністративно-територіальні одиниці (області, райони, міста, селища, села), які не мають статусу державних утворень та суверенітету. Однак можуть мати статус певної територіальної автономії. Для України характерною є наявність єдиної: Конституції; загальнодержавної системи законодавства; системи державних органів тощо (ст. 2 Конституції України) [15]. Особливості та принципи місцевого самоврядування в Україні регулюються положеннями Розділу XI Конституції.

Місцеве самоврядування в Україні ґрунтується на принципах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законами України; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування (ст. 4 ЗУ) [16].

Органи місцевого самоврядування в Україні є самостійним різновидом публічної влади. Вони не належать до органів державної влади та представляють собою відносно постійне поєднання депутатів, метою діяльності яких є реалізація наданих їм повноважень задля ефективного виконання поставлених завдань та досягнення відповідних цілей у сфері муніципального управління. Органи місцевого самоврядування виражають інтереси відповідних територіальних громад та здійснюють діяльність від імені останніх. Фінансовою основою діяльності цих органів є місцеві бюджети.

Відповідно до змісту Основного Закону України та Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» можна виділити такі види територіальних громад в нашій державі як територіальна громада: міста; району у місті; села: селища; кількох поселень (у випадку їх добровільного поєднання у одну громаду).

Невід'ємною умовою успішного та демократичного функціонування системи місцевого самоврядування є наявність у громаді представницького органу – ради. Згідно зі ст. 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» «сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що

представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими законами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами. Представницькі органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи місцевого самоврядування діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами...» [15]. Такі ради представляють інтереси громади у взаєминах з: органами державної влади; виконавчими органами місцевого самоврядування; іншими місцевими співтовариствами; підприємствами; установами; окремими громадянами. Тобто можна зазначити, що Україні, все ж, властива громадянська теорія місцевого самоврядування, яка розглядає громаду та її органи правління як суб'єкт та джерело публічної влади, яка не належить державі а є самостійною [17, с. 16]. При цьому держава здійснює контроль за законністю дій органів місцевого самоуправління. Однак такий державний контроль може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України, та не повинен призводити до втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень (ст. 20 ЗУ) [15].

Висновки. Слід зазначити, що досвід Франції щодо реалізації місцевого самоврядування, є дуже цінним для України. Так, зокрема, необхідно наголосити, що влада Франції не пішла шляхом примусового скорочення кількості комун. Збережено навіть ті комуни, які налічують менше ніж 3500 жителів. В той же час в Україні Верховною Радою 17.10.2020 р. було прийнято Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів», згідно з якою замість 490 районів останніх в державі лишилося 136. А замість понад 11000 місцевих рад було сформовано 1469 територіальних громад [18]. Зрозуміло, що скорочення громад та районів викликано, пер за все, необхідністю скорочення витрат бюджету. Однак для жителів бага-

тьох населених пунктів така реформа створює значні незручності, оскільки неможливо, особливо у сучасних реаліях, швидко та «безболісно» створити у кожній громаді центр надання адміністративних послуг. До початку подібних реформ необхідно створити всі умови не тільки для добровільності об'єднання територіальних одиниць у разі такої необхідності, але й для ефективності їх функціонування.

Список використаної літератури:

1. Кондрацька Н. М. Еволюція системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні. *Право і безпека*. 2015. № 4. С. 11–17.
2. Хріпливець Д. Є. Теоретичні засади моделей місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=188>
3. Круш П. В. Теорія муніципального дуалізму і сучасна правова доктрина місцевого самоврядування. URL: https://pidru4niki.com/13320602/ekonomika/derzhavnitska_teoriya_mistsevogo_samovryaduvannya_politichniy_yuridichniy_paryuati
4. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навчальний посібник. Київ : КНТ, 2010. 230 с.
5. Хрущ С. В. Зарубіжний досвід розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-4\(10\)-208-216](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-4(10)-208-216)
6. Кохалик Х. Організація та функціонування системи комунального самоврядування на прикладі міст Німеччини та України: компаративний аналіз. *Ефективність державного управління* : збірник наукових праць. 2010. Вип. 25. С. 156–162.
7. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2018. 260 с.
8. Чиркін А., Кушнір В. Особливості місцевого самоврядування Франції. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 5. С. 176–180.
9. Конституція Французької Республіки від 04.10.58 р. Конституції зарубіжних країн : навч. посіб. / Авт.-упоряд.: В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін. За заг. ред. В. О. Серьогіна. Харків : Вид-во «ФІНН». 2009. 472 с.
10. Удовіченко Б. Моделі місцевого самоврядування. URL: http://politiko.com.ua/groups/talk_topic?id=1424.
11. Співак Д. П. Сучасні теорії та моделі місцевого самоврядування. Актуальні проблеми політики : збірник наукових праць / Гол. ред. С. В. Ківалов. Відп. за вип. Л. І. Кормич. Одеса : Національний університет «Одеська юридична

- академія». Південноукраїнський центр гендерних проблем. 2012. Вип. 44. С. 112–124.
12. Польщиков І. Теоретичні моделі місцевого самоврядування: порівняльно-правовий аналіз. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 195–200.
13. Грובהва В. П. Система місцевого самоврядування Франції: досвід для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Випуск 32. Том 1. 2015. С. 108–112.
14. Фелонюк Т. А. Характеристика моделі місцевого самоврядування Франції: досвід для України. *Молодий вчений*. № 8 (35). 2016. С. 236–240.
15. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>
16. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
17. Третяк А. В. Громадівська теорія місцевого самоврядування як ефективна модель здійснення екологічної політики України на місцях: за та проти. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 31 (70). Ч. 2. № 2. 2020. С. 15–19.
18. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17.10.2020 р. № 3650. URL: <https://decentralization.gov.ua>

Kavylin O. A. The French (continental) model of local government: domestic and foreign experience

The article examines the principles and problems of local self-government in Ukraine. The foreign experience of the development of territorial communities is considered. The historical component of the origin of local self-government is highlighted.

The main part of the article is devoted to the study of the development, principles, pluses and minuses of the French model of local self-government, as one of the closest to Ukraine. The continental model of local self-government, the progenitor of which is also France, is studied.

For a more detailed consideration of the foreign experience of the development of territorial communities, such countries as the USA, Great Britain, Germany, and France were highlighted.

The local self-government bodies of France formed at the level of communes, departments and regions are defined and characterized. It is noted that the lowest administrative-territorial unit of France is the commune, while the largest territorial entities of France are the regions, which perform functions aimed mainly at the development of territories.

The principles and system of local self-government in Ukraine are considered. Village, settlement, and city councils are characterized as representative bodies of local self-government. The principles of state control over the activities of local self-government bodies and officials are noted.

It is emphasized that Ukraine is characterized by the community theory of local self-government, which considers the community and its governing bodies as a subject and source of public power that does not belong to the state but is independent.

It was concluded that the experience of France in the implementation of local self-government is very valuable for Ukraine. In particular, because the French government, unlike Ukraine, did not follow the path of forced reduction of the number of communes. First of all, before the start of such reforms, it is necessary to create all the conditions not only for the voluntary unification of territorial units in case of such a need, but also for the efficiency of their functioning.

Key words: *local self-government, bodies of local self-government, decentralization, the French model of local self-government, continental model of local self-government, public administration, election of officials, appointment of officials.*